

PROGRAMMA VAN EISEN

LOCATIE	Gemeente: Oirschot Plaats: Oirschot Project: Sint Joris
PROJECT	Oirschot Sint-Joris, OS-SJ-10

PLAATS BINNEN ARCHEOLOGISCH PROCES
○ Inventariserend veldonderzoek (IVO)
● Opgraven

OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteurs			
1. Projectleider (<i>senior archeoloog</i>)	Jeanne-Marie Vroomans senior KNA archeoloog Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond Postbus 998 5600 AZ Eindhoven tel: 040-2386480 fax: 040-2386596 e-mail: j.vroomans@eindhoven.nl	30-03-2010	
2. Mede-opsteller(s)	Kristel de Vos archeoloog Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond Deken van Somerenstraat 6 5611 KX Eindhoven tel: 040-2386595 e-mail: k.de.vos@eindhoven.nl	30-03-2010	

OPDRACHTGEVER		datum	paraaf
	Stichting Sint Joris Contactpersoon: Van Hoorn Bouwadviesgroep BV Ing. Peter H.M. van Hoorn Beerseveld 14j 5688 JD Oirschot tel: 06-22480652 / 0499-425541 e-mail: info@vanhoornbouwadviesgroep.nl		

BEVOEGD GEZAG	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
----------------------	-------------------------------	-------	--------

○ Gemeente	Gemeente Oirschot Postbus 11, 5688 ZG Oirschot Deken Frankenstraat 3, 5688 AK Oirschot Tel: 0499 - 583 333 Fax: 0499 – 574235 e-mail: info@oirschot.nl Goedkeuring namens bevoegd gezag: mevr. drs. Ria Berkvens Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst Keizer Karel V Singel 8 Postbus 435 5600 AK Eindhoven		
○ Provincie	n.v.t.		
○ Universiteit	n.v.t.		
○ Overig / onbekend	n.v.t.		
○ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (<i>beschermde monument / projectvergunning / Grote Projecten</i>)	n.v.t.		

UITVOEREND BEDRIJF / INSTELLING	
Naam	Nader te bepalen.
Contactpersoon	
Telefoon / e-mail	

DATUM ONDERZOEK	
• Start	Nader te bepalen
• Duur	Nader te bepalen

BASISGEGEVENS	
Projectnaam	Oirschot, Sint Joris
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Oirschot
Plaats	Oirschot
Toponiem	Sint Joris
Gemeente code	OS-SJ-10
Kaartblad	51A
X/Y-coördinaten	X= 149.782 / Y= 390.647 X= 149.784 / Y= 390.622 X= 149.735 / Y= 390.627 X= 149.737 / Y= 390.646
Kadaster-nr	Oirschot, secties F 7371, 7368 (gedeeltelijk) en 7367 (gedeeltelijk)
CMA/AMK-status	n.v.t.
CAA-nr.	n.v.t.
CMA-nr.	n.v.t.
ARCHIS-monument-nr	n.v.t.
ARCHIS-waarnemings-nr	n.v.t.
OM-nr.	[in te vullen na art. 41 melding bij Rijksdienst voor het

(onderzoeksmeldingsnummer)	Cultureel Erfgoed door de uitvoerende instelling]
Oppervlakte plangebied	Circa 925 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 925 m ²
Huidig grondgebruik	Het betreft een woonzorg-zone. Het terrein is onder andere in gebruik als parkeerterrein, tuinen etc.

PERIODE(N)	COMPLEXTYPE(N)
○ vroege prehistorie (paleo/meso/neo)	
○ late prehistorie (brons/ijzer)	
○ Romeinse tijd	
● middeleeuwen (vroeg/laat)	Mogelijke nederzettingssporen (uit de late middeleeuwen B).
● nieuwe tijd	Mogelijke nederzettingssporen.

1. Doel en reden van het onderzoek	
Doel	Doel van het aankomende onderzoek is de aard en de ruimtelijke spreiding van de archeologische overblijfselen in het onderzoeksgebied verder in kaart te brengen en de in dit PvE geformuleerde onderzoeksvragen (zie p. 9) te beantwoorden. Middels het onderzoek kan wellicht meer kennis worden verzameld over de bewoning en ontwikkeling van de historische dorpskern van Oirschot in het bijzonder, en over historische dorpskernen van Noord Brabant in het algemeen. Hierover bestaat momenteel nog een kennislacune. Het onderzoek vindt plaats aanvullend op het proefsleuvenonderzoek dat op 2 juli 2009 door BILAN in het plangebied werd uitgevoerd. Hierbij werden drie kuilen aangetroffen uit de late middeleeuwen B/ nieuwe tijd.
Reden	Het in het plangebied gelegen verpleeghuis Sint Joris te Oirschot zal uitgebreid gaan worden (hoofdgebouwen en aan- en bijgebouwen). Daarnaast zullen terreinverhardingen gaan plaatsvinden, evenals inrichting en beplanting van het terrein. Als gevolg van de geplande bouwwerkzaamheden zal de archeologische ondergrond verstoord worden. Bij het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op 2 juli 2009 is gebleken dat het plangebied een behoudenswaardige vindplaats betreft. ¹ Door de nieuwbouwplannen worden de archeologische waarden van het plangebied bedreigd. Om die reden is behoud <i>in</i> of <i>ex situ</i> noodzakelijk. Voor het entree-buitenterrein (sectie 7367 van de kadastrale kaart) is gekozen voor behoud <i>in situ</i> . Dit terrein wordt niet opgegraven. ² Voor de secties 7368 en 7371 (beiden gedeeltelijk) bleek behoud <i>in situ</i> niet mogelijk. Daarom is voor dit terrein gekozen voor een vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving. Het westelijker gelegen onderzoeksterrein dat in juli 2009 tegelijk met het hier besproken plangebied door BILAN werd onderzocht kan wel <i>in situ</i> behouden

¹ Korthorst 2008, Kooi en Verbeek 2009.

² Zie ook Berkvens 2009.

	worden en zal daarom in dit PvE niet verder behandeld worden.
Selectieadvies	Op grond van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door BILAN op 2 juli 2009 is de vindplaats gezien de hoge inhoudelijke kwaliteit als behoudenswaardig gewaardeerd. Het selectieadvies luidt dat de archeologische waarden, die door de toekomstige bouwwerkzaamheden bedreigd worden, <i>in</i> of <i>ex situ</i> dienen te worden beschermd. ³ Omdat behoud <i>in situ</i> bij secties 7368 en 7371 (beiden gedeeltelijk) niet mogelijk is, dient een vlakdekkend archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving plaats te vinden. ⁴
Selectiebesluit (alleen na IVO)	Het selectiebesluit sluit aan op het selectieadvies. Het plangebied Sint Joris te Oirschot is een behoudenswaardige archeologische vindplaats te noemen. Dit is gebleken uit de onderzoeksresultaten van het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd door BILAN in juli 2009. Ook de waarderingscriteria uit de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie wijzen in de richting van een behoudenswaardige archeologische vindplaats. Voor het onderzoeksgebied ten westen van het huidige onderzoeksgebied is besloten tot behoud <i>in situ</i> . ⁵ Doordat in dit deel van het terrein (sectie 7367 van de kadastrale kaart) fundering zal plaatsvinden door middel van schroefboorpalen zullen aanwezige archeologische resten zo veel mogelijk behouden blijven. Omdat behoud <i>in situ</i> voor het huidige oostelijke onderzoeksgebied niet mogelijk is zal dit gedeelte vlakdekkend worden opgegraven. ⁶ Dit omdat de archeologische ondergrond hier tijdens de toekomstige bouwwerkzaamheden zal worden vergraven.

2. Resultaten van het tot dusver uitgevoerde onderzoek			
Administratieve gegevens			
Onderzoek			
Uitvoerder		BILAN	
Uitvoeringsperiode		2 juli 2009	
Uitvoeringsmethode		Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven	
Publicatie		Kooi en Verbeek 2009	
Overig onderzoek			
Uitvoerder		Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	
Uitvoeringsperiode		November 2008	
Uitvoeringsmethode		Bureauonderzoek	
Publicatie		Korthorst 2008	
Bewaarplaats van vondsten en documentatie			
Archief afdeling Archeologie gemeente Eindhoven. Voor de vondsten en documentatie van het proefsleuvenonderzoek door BILAN geldt: binnen twee jaar na afronding van het veldwerk (2 juli 2009) dient de onderzoeksdocumentatie, conform de eisen van het depot, worden overgedragen aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch. ⁷			
Resultaten: landschappelijke en aardwetenschappelijke context			
Huidig grondgebruik; (sub) recente ingrepen en verstoringen		Het betreft een woonzorg-zone. De onbebouwde terreinen zijn onder andere in gebruik als parkeerterrein, tuinen etc.	
NAP-hoogte maaiveld		15,98 – 16,09 m+NAP	Grondwatertrap VII
Fysiek-landschappelijke, geologische, geomorfologische		Doordat het onderzoeksgebied gelegen is in de bebouwde kom van Oirschot staat het gebied niet gekarteerd op de bodemkaart en	

³ Kooi en Verbeek 2009, 23.

⁴ Berkvens 2009.

⁵ Berkvens 2009.

⁶ Berkvens 2009.

⁷ Kooi en Verbeek 2009, 9.

en bodemkundige kenmerken	de geomorfologische kaart. Echter, door te kijken naar de bodemkundige gegevens van de omliggende gebieden kan aangenomen worden dat ook in het plangebied vermoedelijk dikke eerdgronden (esdek) aanwezig zijn (bijlage 2). Op de geomorfologische kaart is het niet-gekarteerde centrum van Oirschot midden in een gebied met dekzandruggen gelegen (legenda-eenheid 3L5, dekzandruggen met of zonder oud bouwlanddek) (bijlage 3). Op de geologische kaart (blad 51 west) is te zien dat het onderzoeksgebied bestaat uit dekzand dunner dan 2 meter op in het Pleistoceen gevormde eolische periglaciale afzettingen van löss en dekzand (Nu1). ⁸
Cultuurlandschappelijke en historisch-geografische kenmerken	Samen met Bergeijk, Eersel, Hilvarenbeek, Mierde en Oerle vormde Oirschot de zes Brabantse vrijheden. De vrijheden waren een soort agrarische streekcentra of lokale centra. Ze vormden een categorie tussen steden en dorpen in, hadden eigen recht en bestuur en waren economisch geprivilegieerd. Vanaf de 14e eeuw wordt in Brabant in oorkonden steeds onderscheid gemaakt tussen vrijheden en steden. Geruime tijd vormde Oirschot de hoofdplaats van Kempenland en één van de Vier Kwartieren van De Meierij van 's-Hertogenbosch. Later is deze positie ingenomen door Eindhoven. De bloeiperiode van de Meierij lag in de 15e en de eerste helft van de 16e eeuw.⁹ Het plangebied is gelegen aan de rand van de oude dorpskern. Dit is te zien op het minuutplan van 1811-1832 en op de historische kaart van omstreeks 1900 (bijlage 4). Deze dorpskern wordt historisch stedenbouwkundig zeer hoog gewaardeerd. Het plangebied zelf is als akker in gebruik geweest, evenals de direct aangrenzende percelen. Langs de wegen stonden enkele huizen. In 1333 werd in de nabijheid van het plangebied het Sint Joris Gasthuis gesticht door het echtpaar Rogier van Leefdael en Agnes van Kleef. Nu staat op deze plaats één van de rijksmonumenten van Oirschot, namelijk een 17e-eeuws gasthuis met kapel en kelder genaamd de Beyerd.¹⁰
Resultaten: perioden en sites	
Regionale archeologische context	In de directe omgeving van het plangebied zijn eerder diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd (bijlage 5). Onderzoek 1 (OM-nrs 3754 en 3178) is uitgevoerd door RAAP in het plangebied Teurlinx en Meijers en bestond uit een bureauonderzoek (in 2000) en een aanvullend booronderzoek (in 2001).¹¹ Op geen enkele plaats is een intact bodemprofiel waargenomen, mede door recente verstoringen. Waar wel een esdek werd aangetroffen was dit zeer gevlekt, gemengd en rijk aan puin uit de nieuwe tijd. Nergens is een intacte overgang waargenomen van het esdek naar het moedermateriaal, oftewel de c-horizont (geologische formatie die niet veranderd is door bodemvormende processen). Onderzoek 2 (OM-nr 7583) bestond uit een booronderzoek (in 2004) op het plangebied de 'Oude Enck'. Dit onderzoek is uitgevoerd door BILAN.¹² Hier werd (het restant van) een esdek

⁸ Rijks Geologische Dienst 1973.

⁹ Bosman en Teeuwisse 2009, 4. Korthorst 2008, 14.

¹⁰ Korthorst 2008, 14.

¹¹ De Decker en Baere 2001.

¹² Gheysen 2004. Waarnemingsnummer 403559.

	aangetroffen met een dikte variërend van 30 tot 90 cm. Onder het esdek was nergens een onverstoord podzolprofiel aanwezig, waarschijnlijk door ploegen en spitten tijdens de middeleeuwen.¹³ Onderzoek 3 (OM-nrs 20567, 31902 en 35469) is eveneens uitgevoerd door BILAN, in het plangebied aan de Gasthuisstraat, en bestaat uit een booronderzoek (in 2007) gevolgd door een proefsleuvenonderzoek (2008) en uiteindelijk een archeologische opgraving (2009). Ook hier werd bij het booronderzoek een esdek aangetroffen waarbij de overgang naar de onderliggende c-horizont verstoord was. De dikte van het esdek varieerde tussen 70 en 120 cm.¹⁴ Bij het proefsleuvenonderzoek werd een vindplaats aangetroffen met sporen van bewoning en activiteiten uit de volle middeleeuwen, late middeleeuwen en nieuwe tijd.¹⁵ Bij dit onderzoek hoort ook waarnemingsnummer 413552. Over de opgraving zijn nog geen nadere gegevens bekend. Onderzoek 4 (OM-nr 26865) betreft een booronderzoek aan de Van Wamelstraat, uitgevoerd in 2008 door Becker en Van de Graaf. Onderzoek 5 (OM-nr 29930) is een bureauonderzoek betreffende een perceel aan de Rijkelluisstraat, eveneens uitgevoerd in 2008 door Becker en Van de Graaf. Van zowel onderzoek 4 als 5 zijn nog geen nadere gegevens bekend. Onderzoek 6 (OM-nrs 32098 en 35857) is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd door de gemeente Eindhoven (2008)¹⁶ gevolgd door een door BILAN uitgevoerd proefsleuvenonderzoek (2009).¹⁷ Het onderzoek vond plaats in het plangebied Sint Joris. De top van het aangetroffen esdek bleek te zijn verstoord/afgegraven/opgehoogd. De basis van het esdek was onverstoord gebleven. Direct onder de humeuze A-horizont bevond zich de C-horizont. De top van de C-horizont bevond zich in het noordwesten dieper dan in het zuidoosten. Het plangebied helt naar een waterloop af die op de Bonnekaart uit het begin van de 19e eeuw zichtbaar is. De drie kuilen en het vondstmateriaal dat bij het onderzoek zijn aangetroffen dateren uit de late middeleeuwen B/nieuwe tijd. De functie van de kuilen is onduidelijk, maar gezien de ligging van het plangebied aan de rand van de historische dorpskern van Oirschot is het mogelijk dat de sporen in relatie staan tot bewoning. In Archis staat één vondstmelding geregistreerd (412042). Het betreft de vondsten die zijn aangetroffen in juli 2009 bij het proefsleuvenonderzoek in het plangebied Sint Joris. Het gaat hierbij om vijf fragmenten van roodbakkend geglaazuurd aardewerk daterend uit de periode vanaf de late middeleeuwen B (1250-1500) tot in de nieuwe tijd B (1650-1850). In de omgeving van het plangebied zijn in Archis verder nog acht waarnemingen opgenomen.¹⁸ De Archis-waarnemingen in de
--	--

¹³ Gheysen 2004.

¹⁴ De Boer 2007.

¹⁵ Kooi en Verbeek 2008 (?).

¹⁶ Korthorst 2008.

¹⁷ Kooi en Verbeek 2009.

¹⁸ Waarnemingsnummers 14.671, 44.799, 32.738, 32.740, 32.741, 410.310, 413.552 en 403.559.

¹⁹ Gheysen 2004, 15.

	directe omgeving van het plangebied wijzen duidelijk naar een laatmiddeleeuwse dorpskern.¹⁹ Deze waarnemingen betreffen vooral archeologische resten uit de late middeleeuwen en/of nieuwe tijd. In Archis staan geen archeologische monumenten in de directe omgeving van het plangebied aangegeven. Op de IKAW (Indicatieve Kaart Archeologische Waarden) bevindt het plangebied zich in een niet-gekarteerd gebied (bijlage 6). Wel is op de kaart zichtbaar dat de gebieden die het niet-gekarteerde gebied direct omsluiten staan aangegeven als gebieden met een middelhoge tot hoge trefkans. Men kan daarom aannemen dat dit ook geldt voor het niet-gekarteerde gebied waarin het plangebied gelegen is.
Aard en ouderdom van de vindplaats	Uit het proefsleuvenonderzoek dat werd uitgevoerd door BILAN op 2 juli 2009 is gebleken dat in het plangebied een archeologische vindplaats daterend uit de late middeleeuwen B/ nieuwe tijd aanwezig is. Tijdens het onderzoek werden er drie sporen gedocumenteerd die zijn geïnterpreteerd als kuilen (bijlage 7). Het gaat om kuilen tussen de 20 en 30 cm diep. Eén van de kuilen kon op basis van het aangetroffen vondstmateriaal gedateerd worden in de periode tussen 1500 en 1700. Wat de functie van en de eventuele onderlinge relatie tussen de kuilen is geweest, is onduidelijk. Gezien de ligging van de kuilen aan de rand van de historische dorpskern van Oirschot houden de sporen vermoedelijk verband met bewoning. Tijdens het onderzoek is een fragment bouwmetaal, een fragment leisteen en een fragment zandsteen aangetroffen. Hiervan is de datering niet bekend. De vijf fragmenten roodbakkerd aardewerk die bij het onderzoek werden gevonden dateren uit de periode tussen 1400 en 1750. Er werd geen organisch materiaal aangetroffen tijdens het onderzoek.²⁰
Gaafheid en conservering (structuren, sporen, vondsten, paleo-ecologische resten)	Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat enkel de bovenkant van het esdek verstoord is en dat de fysieke kwaliteit van de vindplaats zowel wat betreft conservering (in hoeverre (organische) resten bewaard gebleven zijn) als gaafheid (in hoeverre de vindplaats nog compleet is) gemiddeld scoort.²¹
Begrenzing en oppervlakte van de <u>totale</u> vindplaats (dus ook <u>buiten</u> het plangebied)	Onbekend. De begrenzing en oppervlakte van de totale vindplaats dient te worden vastgesteld middels een vlakdekkende opgraving.
Begrenzing en oppervlakte van (het deel van) de vindplaats <u>binnen</u> het plangebied	925 m²
Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is bevestigd dat er in het plangebied een esdek aanwezig is. Hoewel de top van het esdek duidelijk verstoord/afgegraven/opgehoogd was bleek de basis nog intact te zijn. De C-horizont bevond zich direct onder de humeuze A-horizont en bevond zich in het noordwesten dieper dan in het zuidoosten (15,32 m+NAP in het noordwesten en 13,92 m+NAP in het zuidoosten).²²
Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	
Structuren en sporen	Op basis van de resultaten van het door BILAN uitgevoerde proefsleuvenonderzoek worden voornamelijk sporen uit de late

²⁰ Kooi en Verbeek 2009.

²¹ Kooi en Verbeek 2009.

²² Kooi en Verbeek 2009.

	middeleeuwen/ nieuwe tijd verwacht. Het kan hierbij onder andere gaan om (afval)kuilen, paalsporen, greppels, kuilen en waterputten.
Artefacten: anorganisch	Te verwachten anorganische artefacten betreffen voornamelijk aardewerk, mogelijk ook metaal, vuursteen, natuursteen.
Artefacten: organisch	De verwachting organisch materiaal te vinden is laag gezien de ligging van het plangebied op de zandgronden en de lage grondwaterstand. Enkel in verkoolde of waterverzadigde contexten (zoals waterputten) bestaat er een kans organisch materiaal (hout, leer, been) aan te treffen.
Paleo-ecologische resten	Paleo-ecologische resten, zoals zaden, houtskool of kleine dierlijke resten, zullen alleen aangetroffen worden in een context die tot onder de grondwaterspiegel reikt (zoals een waterput) of in verkoolde context.
Complexiteit	De te verwachten complexiteit van het onderzoek is technisch, inhoudelijk en logistiek als standaard aan te merken.

3. Vraagstelling	
Onderzoekskader, relatie met NOaA, synergie.	Het onderzoek sluit aan bij hoofdstuk 22 (middeleeuwen en vroeg moderne tijd) van de NOaA.²³ In dit hoofdstuk wordt onder andere prioriteit gegeven aan dorpskernonderzoek in Zuid-Nederland, met als doel het ontstaan en de ontwikkeling van de huidige nederzettingen te analyseren. Momenteel bestaat nog een kennislacune over de geschiedenis en ontwikkeling van de verschillende dorpskernen van Zuid-Nederland, ontstaan doordat in het verleden vaak gekozen werd slechts vindplaatsen met een hoge spoordichtheid op te graven. Hierdoor was er te weinig aandacht voor <i>off-site</i> patronen, perifere activiteiten en de landschappelijke context en werd met name de postmiddeleeuwse archeologie ondergewaardeerd vergeleken met oudere perioden. Daarnaast heeft dorpskernarcheologie in toenemende mate te maken met bedreiging van het bodemarchief. De NOaA schrijft voor zo veel mogelijk van de verschillende archeologische benaderingen die mogelijk zijn bij nederzettingsonderzoek te integreren om te komen tot een duidelijk beeld van de nederzetting in al haar aspecten. Er dient niet alleen informatie te worden verzameld over het uiterlijk van de nederzetting, zoals bij archeologisch onderzoek in het verleden vaak het geval was, maar ook over zogenaamde 'historiserende' en 'antropologiserende' aspecten. Op die manier wordt ook een beeld verkregen over de ontwikkeling van de nederzetting en over de cultuur en identiteit van de mensen die de nederzetting door de jaren heen bewoond hebben. Met andere woorden, door de integratie van de verschillende archeologische benaderingswijzen zal een minder eentonig beeld van de nederzetting ontstaan dan bij veel archeologische onderzoeken in het verleden vaak het geval was. Daarnaast geeft de NOaA aan dat er behoefte is aan meer inzicht in de betekenis van de verschillen in variabiliteit, zowel synchroon als diachroon, tussen bijvoorbeeld nederzettingvormen (waarin een grote variabiliteit zichtbaar is) en bijvoorbeeld huizen en erven (waarin de variabiliteit veel geringer is). Men wil weten of er sprake is van basale elementen (huis en erf) waaruit complexere groepen variabel worden opgebouwd. Daarnaast hebben we nog weinig informatie over welke variabiliteit er bestaat tussen de

²³ Arts, Huijbers, Leenders, Schotten, Stoepker, Theuws en Verhoeven 2007.

	verschillende onderzoeksregio's. Gezien de ligging van het plangebied aan de rand van de historische dorpskern van Oirschot kan de opgraving naar verwachting aanvullende gegevens opleveren over de ontwikkeling en bewoningsgeschiedenis van Oirschot in het bijzonder, en van historische dorpskernen in Zuid-Nederland in het algemeen. In navolging van de NOaA hoofdstuk 22 moet dan met name gezocht worden naar informatie over de ontwikkeling van het dorp vanaf de middeleeuwen. De resultaten van het archeologisch onderzoek kunnen uiteindelijk bijdragen aan de versteviging van het historisch karakter van Oirschot.²⁴
Onderzoeksvragen	Het in juli 2009 uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er zich archeologische sporen in het plangebied bevinden. Door middel van een vlakdekkende opgraving dient te worden onderzocht of het hierbij inderdaad, zoals door de uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek gesuggereerd wordt,²⁵ gaat om bewoningssporen. Gezien de ligging van het plangebied aan de rand van de historische kern van Oirschot lijkt dit aannemelijk. Als dit het geval is zal de opgraving meer informatie opleveren over de ontwikkeling en het karakter van Oirschot. De volgende onderzoeksvragen zullen worden gehanteerd: 1. Wat is de aard, omvang en horizontale spreiding van de archeologische sporen en sporenclusters? 2. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij? 3. Uit welke perioden dateren de sporen? 4. Wat is de relatie van de aangetroffen sporen en/of vondsten met de fysieke en historische omgeving? 5. Is de archeologische site als woonplaats in gebruik geweest en zo ja, wanneer is deze in onbruik geraakt? Wat kan de reden zijn geweest van het eventueel in onbruik raken van de site? 6. Hebben de eventuele bewoningssporen onderdeel uitgemaakt van een erf? Zo ja, hoe zal dit erf eruit gezien hebben (grootte, erfindeling, wat voor gebouwen(en) bevond(en) zich op het erf)? 7. Indien zich in het plangebied één of meerdere waterputten bevinden, wat is de constructie van deze waterput(ten) en hoe is de samenstelling van het eventueel aanwezige plantaardig materiaal op de bodem van deze put(ten)? 8. Indien voor waterputten houten constructies zijn toegepast, is gebruik gemaakt van vers of hergebruikt hout? Wat voor hout? Wat is de kapdatum? Welke vondsten uit waterputten dateren uit de gebruiksperiode en welke uit de tijd daarna? Hoe en hoe snel is de put gedicht? Zijn er sporen die op een puthuisje en putboom wijzen? 9. Welke aanvullende informatie geeft het onderzoek over de drie bij het proefsleuvenonderzoek aangetroffen kuilen? 10. Welke eventuele informatie verschaffen de opgravingsresultaten over de ontwikkeling en bewoningsgeschiedenis van Oirschot?

²⁴ Berkvens 2009.

²⁵ Kooi en Verbeek 2009.

	11. Hoe verhoudt de site zich ten opzichte van vergelijkbare vindplaatsen uit dezelfde periode in de regio? Hebben de archeologische resten een relatie met uit de omgeving bekende archeologische of historische locaties en welke is dat? 12. Welke conclusies kunnen er worden getrokken over de bewoningsdynamiek op deze vindplaats in zijn regionale context? 13. Is er een gelaagdheid te herkennen in het esdek? Zo ja, uit welke periode dateren de verschillende lagen? 14. Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het esdek (uit zowel de middeleeuwen als de moderne tijd) uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of vorming van dit esdek? 15. Wat is de invloed van het esdek op de archeologische niveaus? Dekt dit esdek alle sporen af of zijn er ook sporen gegraven vanuit of door het esdek? 16. Welke delen van het gebied zijn verstoord en tot op welke diepte? Wat is daarvan de oorzaak? 17. Wat is het landgebruik door de eeuwen heen in het onderzoeksgebied? Zijn er aanwijzingen voor landgebruik in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc.? 18. Waar bestond de agrarische bedrijfsvoering uit (akkermethoden, gewasteelt, veeteelt)? 19. Wat is per bewoningsperiode het beeld van de voedsel economie? Wat werd per bewoningsperiode lokaal verbouwd? Zijn er indicaties en redenen voor het importeren van bepaalde grondstoffen? 20. Wat is het beeld uit geanalyseerde botanische monsters van cultuurgewassen en het natuurlijke voorkomen van planten en het gebruik daarvan door de bewoners? 21. Zijn er markante 'lege' gebieden? Zo ja, wat kan daarvan de functie geweest zijn? 22. Bevat de site overblijfselen die duiden op ambachtelijke activiteiten? 23. Indien er sprake is van fundering op stiepen, wat is daarbij dan het gebruikte bouw materiaal en de constructiewijze? 24. Welke kenmerken vertoont de materiële cultuur en welke typologische affiniteiten zijn hieruit te herleiden? 25. Is er op basis van aard en vondstsamenstelling sprake van bijzondere contexten, zoals bouwverlatingsoffers, voorraad/afvalkuilen en wat is de betekenis hiervan geweest binnen de nederzetting?
Aanbevelingen	Indien de resultaten aanleiding geven tot een publieksgerichte presentatie moeten hiervoor suggesties gedaan worden aan de gemeente (bijvoorbeeld open dag of rondleidingen). Dit dient ook als post in de begroting te worden opgenomen.
Beperkingen	Er is geen sprake van een onderzoek met beperkingen ten aanzien van de vraagstelling. Het archeologisch onderzoek dient conform de vraagstelling en de actuele versie van de KNA (3.1) volledig te worden uitgevoerd.

4. Veldwerk

Strategie	Het plangebied dient in zijn geheel vlakdekkend te worden opgegraven. Het gaat hierbij om een oppervlakte van circa 925 m² (bijlage 8). Indien blijkt, dat het zinvol te onderzoeken areaal kleiner is dan genoemde 925 m², kan besloten worden door de gemeente, in overleg met de opdrachtgever, het onderzoek te reduceren (minderwerk). Ook kan besloten worden om het onderzoek minder intensief uit te voeren. Indien hiervan sprake is wordt de opdrachtgever / bevoegd gezag zo spoedig mogelijk op de hoogte gesteld.
Fysisch-geografisch onderzoek	Van de werkput dient een goede bodemkundige beschrijving te worden opgesteld om inzicht te krijgen in de landschappelijke en bodemkundige context van het onderzoeksgebied (o.a. benaming van horizonten, textuur en bodemtype, zie KNA 3.1 - voor verdere specificaties OS05). Hiervoor dienen in de in geomorfologisch/ bodemkundig meest informatieve zijde (of, als dit overal gelijk is, in de lange zijde) van de werkput, om de 10 meter profielopnames van één meter breed gemaakt te worden. Deze dienen te worden gefotografeerd, getekend en beschreven. De beschrijving van de profielen kan worden opgesteld door de veldarcheoloog, tenzij er sprake is van een zodanig complex profiel dat de veldarcheoloog hiervoor ontoereikende kennis heeft. In dat geval dient de beschrijving plaats te vinden door een fysisch geograaf. De tekening van de profielen dient op schaal 1:20 te gebeuren; hierop moeten tevens de NAP-hoogtes en de grens met het opgravingsvlak worden aangegeven.
Methoden en technieken	De opgraving dient conform de bepalingen in de KNA 3.1 (protocol opgraven - OS 1 t/m 11) te worden uitgevoerd. Bij het verzamelen van vondsten en monsters wordt tevens de "Veldhandleiding Archeologie - Archeologie Leidraad 1" gehanteerd. De werkputten dienen machinaal te worden aangelegd door een graafmachinist met ervaring in archeologische werkzaamheden, met een graafmachine met platte bak. De uitkomende gronden dienen tijdelijk op het werkterrein (het aanwezige onderzoeksterrein van Sint Joris) te worden opgeslagen. Afhankelijk van de mogelijkheden op het terrein kunnen een of meerdere werkputten worden opgegraven. Voorkeur bestaat, indien mogelijk, om te werken met een werkput van 925 m² Het opgravingsvlak (in de werkputten) wordt aangelegd op het relevante spoorniveau, d.w.z. net onder de onderkant van de bouwvoor c.q. het esdek (indien aanwezig), op de overgang van bouwvoor/esdek naar natuurlijke ondergrond (dekzand). De opdrachtnemer zal ter plaatse bepalen of het voldoende is één vlak aan te leggen of dat er wellicht meerdere vlakken aangelegd dienen te worden. Bij de aanleg van het vlak dient altijd minimaal één archeoloog aanwezig te zijn. Tijdens de aanleg van de werkputten en na het blootleggen van het opgravingsvlak wordt het vlak systematisch onderzocht met een metaaldetector. Ook de stort uit de opgravingsputten wordt onderzocht. Na aanleg van het vlak worden de daarin aangetroffen sporen (indien nodig) geschaafd, gefotografeerd, aangekrast, ingemeten en verder onderzocht, conform de bepalingen in de KNA (versie 3.1). Het vlak wordt gewaterpast: in een raster van 5 bij 5

	meter wordt op ieder snijpunt een NAP-hoogte genomen. Vlakvondsten worden verzameld in vakken van 5 x 5 meter, waarbij bijzondere vondsten (bijv. vuursteen-artefacten of concentraties prehistorisch aardewerk) als puntvondsten worden gedocumenteerd. Overig vondstmateriaal wordt verzameld per context (spoor en/of stratigrafische laag). Bij het aantreffen van verstoringen dient ernaar te worden gestreefd deze te verklaren en dateren. Er wordt in principe niet volstaan met het enkel duiden als (sub)recente verstoring aangezien het hier gaat om een oude dorpskern Er worden foto's gemaakt van het terrein bij aanvang en na afronding van het onderzoek; overige fotoregistratie geschiedt conform de KNA 3.1 (OS 8). Tevens worden aansprekende actie- en overzichtsfoto's gemaakt ten behoeve van publiciteitsdoelen. Waar mogelijk en relevant voor de onderzoeksvragen worden uit sporen en profielen monsters genomen voor ¹⁴C of dendrochronologische dateringen en voor botanisch onderzoek. Sporen uit de steentijd dienen te worden gezeefd over een maaswijdte van 3 x 3 mm. Ten aanzien van de afzonderlijke sporen gelden in elk geval de volgende verplichtingen: • Sporen met houtskool, fosfaatverkleuringen, organische of anderszins opvallende vulling dienen bemonsterd te worden ten behoeve van macroresten onderzoek, dateringsmethodieken en/of pollenonderzoek. Wanneer de sporen daartoe geschikt zijn, moeten alle sporen van één en dezelfde structuur bemonsterd worden ten behoeve van het verzamelen van macroresten. Voor deze systematische monsternamen dient een specialist in het veld geraadpleegd te worden. • Sloten en greppels dienen zodanig gecoupeerd en leeggeschaafd te worden dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Deze sporen dienen daartoe minstens elke 10 meter te worden gecoupeerd. Tevens dient gelet te worden op het voorkomen van andere sporen in of onder de sloten en greppels (bijvoorbeeld door delen van de greppels in de lengterichting te couperen). • Waterputten dienen geheel stratigrafisch onderzocht te worden, waarbij de vondsten per laag verzameld moeten worden. Elke laag dient ook bemonsterd te worden ten behoeve van macroresten onderzoek. Wanneer in de kern van de waterput sprake is van meerdere lagen die duiden op een langzame opvulling, dienen ook pollenmonsters genomen te worden. • Grote kuilen mogen machinaal worden gecoupeerd, waarna de grond wordt nagezocht op vondsten. • Cultuurlagen moeten steekproefsgewijs doorzocht worden op vondstmateriaal. • Structuren moeten (waar mogelijk) volledig vrijgelegd worden in één en dezelfde werkput. Alle sporen van één structuur dienen in dezelfde richting gecoupeerd te worden, met uitzondering van de sporen op de hoeken.
--	--

	• Het uitgraven van de proefsleuven zal laagsgewijs gebeuren onder toezicht van een senior KNA archeoloog. Bij het vlaksgewijs aanleggen van de werkputten wordt de bovengrond afgegraven tot op het eerste leesbare vlak (naar verwachting 50-100 cm diep) zodat de eventueel aanwezige grondsporen duidelijk zichtbaar worden. Tijdens het afgraven van de bovengrond zal wel aandacht moeten worden besteed aan het eerder zichtbaar worden van sporen en vondsten. Al dergelijke vondsten en sporen dienen dan te worden gedocumenteerd voordat verder wordt gegraven naar een mogelijk dieper sporenvak. Als duidelijk wordt dat de sporen onderdeel vormen van een structuur (huis, kuil, waterput, etc.) dan worden deze alleen in het platte vlak gedocumenteerd. Van deze resten dient dan de behoudenswaardigheid te worden bepaald, waarna in overleg met het bevoegd gezag wordt bepaald of de locatie <i>in situ</i> wordt behouden of dat nader onderzoek nodig is. • Indien er aanwijzingen zijn voor spoorvervaging (uitloging) zal een dieper controlevlak aangelegd moeten worden.
Structuren en grondsporen	Alle aangetroffen grondsporen en structuren dienen te worden onderzocht, dat wil zeggen gefotografeerd, gecoupeerd, gedocumenteerd, eventueel bemonsterd en afgewerkt. Onderzoek en documentatie van grondsporen en structuren geschiedt conform de KNA 3.1 (zie OS 05).
Artefacten: anorganisch	Alle anorganische artefacten (aardewerk, metaal, glas en bouw materiaal) die van belang zijn voor de onderzoeksvragen dienen conform de minimale kwaliteitseisen van de KNA 3.1 (OS 04) te worden verzameld, geborgen, gedocumenteerd en zo nodig gewaardeerd, waarbij ter aanvulling de "Veldhandleiding Archeologie - Archeologie Leidraad 1" wordt gehanteerd (zie de betreffende secties op p. 75-77 (metaal), 80-82 (glas), 87-89 en 92-93 (aardewerk)). Selectie van vondstmateriaal vindt pas plaats bij de evaluatie. Mochten er onverwachts grote hoeveelheden vondsten worden aangetroffen (muurwerk of iets dergelijks), dan kan in overleg worden getreden met het bevoegd gezag. De vondsten dienen verzameld te worden per context (spoor -evt. per afzonderlijk te onderscheiden vuleenheid- en/of vlak) of, bij bijzondere vondsten, als puntlocatie (zie ook 'methoden en technieken'). Indien bijzondere voorwerpen worden aangetroffen die vanwege hun kwetsbaarheid niet zonder meer gelicht kunnen worden (ook niet 'en bloc'), dient hierover advies te worden ingewonnen bij een ter zake kundige specialist.
Artefacten: organisch	Alle plantaardige of dierlijke organische vondsten (hout; been, leer, gewei, textiel) dienen die conform de minimale kwaliteitseisen van de KNA 3.1 (OS 04) te worden verzameld, geborgen en gedocumenteerd, waarbij ter aanvulling de "Veldhandleiding Archeologie - Archeologie Leidraad 1" wordt gehanteerd (zie m.n. de secties op p. 20-22 (onverkoold hout), 26-29 (verkoold/verhard hout), 33-37 (o.a. been, hoorn), 62 (leer) en 67-69 (textiel)). Selectie van vondstmateriaal vindt pas plaats bij de evaluatie.

	Mochten er onverwachts grote hoeveelheden vondsten worden aangetroffen, dan kan in overleg worden getreden met het bevoegd gezag.
Paleo-ecologische resten	Alle monsters die van belang kunnen zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen worden verzameld. Selectie van bruikbare monsters vindt plaats bij de evaluatie van het onderzoek. Te verzamelen paleo-ecologische resten: - Dierlijke resten (botmateriaal, gewei, hoorn), inclusief visresten alsmede schelpen (o.a. van oesters en mosselen) voor determinatie en onderzoek. Voor kleine dierlijke resten worden zeefmonsters van 10 liter genomen. - Menselijk botmateriaal, voor fysisch-antropologisch onderzoek. - Botanische macroresten (zaden, vruchten, e.d.). Zeefmonsters (minimaal 5 liter, bij voorkeur 10 liter) worden alleen genomen wanneer sprake is van gesloten en goed dateerbare archeologische contexten, zoals bijv. een beerput of waterput. - Monsters ten behoeve van ¹⁴C-datering, indien de vindplaats niet goed anderszins dateerbaar is (aan de hand van de materiële cultuur). Hierbij dient een toereikend aantal monsters verzameld te worden om tot een betrouwbare datering te komen. - Monsters ten behoeve van palynologisch onderzoek, (bij voorkeur) met behulp van profielbakken uit een profiel. - Houtmonsters, bij aangetroffen houten constructies of objecten, een representatieve steekproef voor determinatie van houtsoorten en/of voor datering. Het verzamelen en registreren van de paleo-ecologische resten en monsters dient te gebeuren conform de minimale kwaliteitseisen van de KNA 3.1 (OS 04), waarbij ter aanvulling de "Veldhandleiding Archeologie - Archeologie Leidraad 1" wordt gehanteerd (zie de secties op p. 9-11 (pollenmonsters), p.15-17 (macroresten-monsters), 22-23 (onverkoold hout), 26-29 (verkoold hout), 33-37 (dierlijke resten), 40-41 (visresten), 57-60 (menselijke resten), 112-114 (dendrochronologie) en 121-121 (monsters voor chemisch onderzoek).
Beperkingen	Er dient bij het veldwerk rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van bomen, lantaarnpalen, hekwerken en bestrating hierover dient met de opdrachtgever nadere afspraken te worden gemaakt (in een Plan van Aanpak) op welke manier er tijdens het veldwerk wordt omgegaan met deze terreininrichtingen.

5. Uitwerking en conservering	
Analyse fysische geografie	Na afronding van het veldwerk dienen geen speciale maatregelen te worden genomen ten aanzien van fysisch-geografisch onderzoek.
Structuren en grondsporen	Bij aanvang van de uitwerking dient een selectie gemaakt te worden van de sporen die geanalyseerd zullen worden. Uitgangspunt is dat de verzamelde gegevens van alle structuren uitgewerkt worden en daarnaast de verzamelde gegevens van een zodanige selectie van de overige sporen als nodig is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De selecties zullen worden gemaakt door de projectleider, in overleg met de senior

	archeoloog. De grondsporen zullen op een allesporenkaart (onderdeel van de rapportage) geordend (middels kleur-/stijlkenmerken) weergegeven worden naar structuur, type en/of periode. De analyse geschiedt minimaal conform de kwaliteitseisen zoals gesteld in de KNA 3.1 (OS 14).
Artefacten: anorganisch	De uitwerking van alle verzamelde anorganische artefacten dient te voldoen aan basiscriteria. Deze zijn: wassen (met uitzondering van vondsten die in verband met conservering niet gewassen mogen worden), drogen, nummeren (voor zover mogelijk), sorteren, tellen en wegen. Daarnaast dienen aardewerk, metaal, glas, vuursteen, natuursteen en anorganisch bouw materiaal gedetermineerd te worden op de specifieke materiaal soort en zo mogelijk op periode en op artefacttype. Tijdens de evaluatie zal een selectie worden gemaakt van artefacten die door specialisten gedetermineerd moeten worden en van artefacten die moeten worden getekend en/of gefotografeerd. Tenslotte zal een selectie worden gemaakt van artefacten die worden afgebeeld in het verslag van de opgraving. De selecties zullen worden gemaakt door de projectleider en de senior archeoloog, zo nodig in overleg met de betreffende specialist(en).
Artefacten: organisch	De basisuitwerking van de verzamelde organische artefacten (zoals hout, been, leer) omhelst het reinigen (voor zover de conserveringstoestand dit toelaat), evt. nummeren, sorteren en tellen per materiaal categorie. Daarna worden de organische artefacten, indien mogelijk, gedateerd en gedetermineerd op artefacttype en wordt evt. een aanvullende beschrijving gegeven van specifieke kenmerken (zoals bewerkingssporen). Bij de evaluatie zal een selectie worden gemaakt van artefacten die geconserveerd dienen te worden en die door specialisten gedetermineerd moeten worden, en van artefacten die moeten worden getekend en/of gefotografeerd Tenslotte zal een selectie worden gemaakt van artefacten die worden afgebeeld in het verslag van de opgraving. De selecties zullen worden gemaakt door de projectleider en de senior archeoloog, zo nodig in overleg met de betreffende specialist(en).
Paleo-ecologische resten	Alle verzamelde monsters dienen per context te worden onderzocht op botanische en dierlijke resten. De uitwerking van paleo-ecologische resten omvat de determinatie en eventueel aanvullende beschrijving van alle dierlijke resten (botmateriaal, gewei, hoorn), al het menselijk skeletmateriaal en de uitwerking van genomen monsters. In overleg met de betreffende specialist wordt een plan gemaakt voor het verwerken van de monsters. De verzamelde monsters ten behoeve van ¹⁴C-datering, dendrochronologisch onderzoek en palynologisch onderzoek worden beoordeeld op kwaliteit cq. bruikbaarheid. Indien nodig wordt er tijdens de evaluatie een selectie gemaakt in overleg met

	de senior archeoloog. Daarna kunnen de monsters worden uitgewerkt. Analyse dient te gebeuren door een ter zake deskundige conform de "Veldhandleiding Archeologie - Archeologie Leidraad 1". Als richtgetallen voor uitwerking / analyse worden genomen: 5 quickscans / 5 zeefmonsters voor archeobotanisch onderzoek / 5 zeefmonsters voor onderzoek van kleine dierlijke resten / 2 dendro-dateringen / 5 14C-dateringen / 5 pollenmonsters, etc. (richtgetallen tbv opstellen offerte).
Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)	De eindrapportage bevat tenminste de volgende tekeningen en kaarten: 1. Overzichtskaart topografisch-landschappelijke ligging terrein met landelijke coördinaten; overzichtskaart met de begrenzing van het plan- en onderzoeksgebied en de locatie van de werkput(ten) (schaal 1:25.000). 2. Overzichtstekening werkput en meetsysteem. 3. Vlaktekening van de werkput waarop alle sporen en structuren per fase en/of archeologische periode herkenbaar staan afgebeeld inclusief hun nummer (allesporenkaart). Op de overzichtskaart met structuren wordt ook een reconstructie van het oorspronkelijke landschap opgenomen (depressies, zandkoppen). 4. Tekeningen en/of foto's van de geselecteerde coupes en profielen (coupes waterputten schaal 1:40). 5. Tekeningen en/of foto's van een selectie van de vondsten (aardewerk schaal 1:4, vuurstenen artefacten 1:1, munten en andere kleine metalen voorwerpen 1:1). 6. Tekeningen en/of foto's van structuren (huisplattegronden schaal 1:200)
Conservering geselecteerd materiaal (zie CvAK-leidraad nr. 1)	De vondsten worden op een zodanige manier verpakt dat ze zo stabiel mogelijk in het depot kunnen worden opgeslagen, rekening houdend met de geldende aanleveringsvoorwaarden voor het desbetreffende depot. Uit het organische en anorganische materiaal worden de te conserveren voorwerpen door ter zake deskundigen geselecteerd, in overleg met de senior archeoloog.
Beperkingen	Ten aanzien van uitwerking en conservering is geen sprake van een onderzoek met beperkingen.

6. Eindproduct: rapportage en deponering	
Te leveren product	Het te leveren product is het standaardrapport. Het opstellen en schrijven van het standaardrapport geschiedt volgens de bepalingen in de KNA 3.1 en onder verantwoordelijkheid van de senior archeoloog.
Inhoud eindrapport	De inhoud van het standaardrapport is conform de bepalingen in de KNA 3.1 (specificatie OS15) en conform de publicatiewijzer archeologie (Deel III Standaardrapportages KNA, hoofdstuk 5 Opgraven) (Diepenveen-Jansen en Kaarsemaker 2004).
Versijning en verspreiding eindrapport	Het standaardrapport wordt in gedrukte vorm verzonden naar de opdrachtgever (2 exemplaren), naar de bevoegde overheid, naar de provinciaal archeoloog van Noord-Brabant (1 exemplaar) en naar de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (1 exemplaar). Hiernaast dient ten minste één exemplaar van het rapport beschikbaar gesteld te worden aan de Koninklijke Bibliotheek, aan

	de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland en aan de Heemkundekring “de Heerlijkheid Oirschot”. Een digitale versie van het standaardrapport zal wordt aangeleverd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en aan het e-depot (EDNA).
Deponering	Vondsten en documentatie worden binnen twee jaar na afronding van het veldwerk overgedragen aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant. Dit zal geschieden conform de aanleveringsvoorwaarden van het depot. Alle gedigitaliseerde documentatie wordt aangeleverd aan het e-depot (EDNA).
Beperkingen	In het evaluatierapport zijn de belangrijkste resultaten van het onderzoek weergegeven en wordt aangegeven wat de aanpak van de uitwerking en rapportage zal zijn. Daartoe moeten alle verzamelde gegevens geëvalueerd en beoordeeld worden op hun geschiktheid voor analyse. Er wordt bekeken in hoeverre de gegevens geschikt zijn voor het beantwoorden van alle onderzoeksvragen en hiervan wordt verslag opgemaakt. Tevens wordt een selectie gemaakt van de sporen, vondsten en monsters die verder uitgewerkt, dan wel gewassen en/of gezeefd of verwijderd worden. Tijdens of direct na afronding van het veldwerk dienen in elk geval de volgende onderdelen digitaal verwerkt te worden (in lijsten en/of kaarten): sporen, structuren, profielen, vondsten, monsters, hoogtematen en fotomateriaal.

7. Randvoorwaarden	
Personele randvoorwaarden	Het onderzoek moet worden verricht door een bedrijf/organisatie dat beschikt over een opgravingsvergunning, dan wel onder opgravingsvergunning van de RCE werkt (erkend is door het CvAK).
Uitvoeringsperiode en opleveringstermijn veldwerk	De specificaties met betrekking tot de uitvoeringsperiode en de opleveringstermijn zullen in een later stadium worden uitgewerkt, in overleg tussen de uitvoerder en de opdrachtgever.
Uitvoeringscondities veldwerk	Onder verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer: - Het doen van een onderzoeksmelding in ARCHIS. - Het doen van een KLIC-melding. - Het opstellen van een Plan van Aanpak en veiligheidsplan, die tijdens het uitvoeren van het veldwerk aanwezig dienen te zijn op de opgravingslocatie. - Het regelen van overige voorzieningen, zoals plaatsing van een keet. - Het inmeten van vaste punten (x/y-coördinaten en NAP-hoogtes). Onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever: - Zorgdragen voor de toegankelijkheid van het terrein, evenals voor de plaatsing van afzettingen. - Het aanvragen van de benodigde vergunningen, zoals sloop- of kapvergunningen. - Het na akkoord van de benodigde vergunningen slopen van eventueel aanwezige bebouwing tot op maaiveldniveau, verwijderen van bestrating, en/of kappen van bomen (zónder verwijdering van het wortelstelsel). - Het regelen van de betredingstoestemming voor het perceel.

Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	De senior archeoloog en de bevoegde overheid zien erop toe dat het geheel volgens dit Programma van Eisen wordt uitgevoerd en beoordelen het concept van het eindrapport.
Selectieprocedure tijdens het veldwerk (i.h.b. bij archeologische begeleiding)	De selectieprocedure inzake vondsten en vindplaatsen valt onder verantwoordelijkheid van de senior archeoloog. Beslissingen worden genomen door de senior archeoloog, in overleg met de bevoegde overheid.
Uitvoeringsperiode uitwerking; opleveringstermijn (concept)eindrapport	Binnen 4 weken na afloop van het onderzoek wordt een evaluatieverslag over de resultaten van het onderzoek aan de opdrachtgever en bevoegde overheid verstuurd. Het verslag geeft een inzicht in de typen sporen, het aantal monsters en vondsten. Het bevat tevens een advies over de selectie en verdere uitwerking van de vondsten (zie ook OS12). Voorafgaand aan de definitieve versie van het standaardrapport (OS 15) wordt een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport zal ter becommentariëring worden voorgelegd aan de opdrachtgever en de bevoegde overheid. Indien nodig wordt het commentaar verwerkt. Indien binnen 4 weken van de opdrachtgever géén commentaar is ontvangen wordt aangenomen dat de opdrachtgever geen commentaar heeft. De definitieve versie van het standaardrapport dient binnen 12 maanden na beëindiging van de veldwerkzaamheden gereed te zijn. Indien deze termijn door onvoorziene omstandigheden verlengd moet worden, dient overleg plaats te vinden tussen de senior archeoloog, de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Na overleg en akkoord kan het rapport later worden opgeleverd, doch uiterlijk binnen de wettelijk gestelde termijn van 2 jaar na beëindiging van het veldwerk.
Termijn overdracht van vondsten, monsters en documentatie	De vondsten, monsters en documentatie worden binnen twee maanden na afronding van het standaardrapport overgedragen aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch, conform de aanleveringsvoorwaarden van het betreffende depot.
Procedure toetsing eindproduct door bevoegde overheid	De uitvoerder overhandigt na goedkeuring van het conceptrapport het eindrapport en de bewijzen van overdracht van vondsten en documentatie aan de bevoegde overheid. Het standaardrapport dient in ieder geval binnen de wettelijk gestelde termijn van 2 jaar na afronding van het veldwerk opgeleverd te worden. De senior archeoloog is verantwoordelijk voor deze en andere administratieve afhandelingen van het onderzoek.

8. Wijzigingen na evaluatie	
Wijzigingen tijdens het veldwerk	Indien op grond van de bevindingen in het veld wijzigingen in de vraagstelling, strategie of werkwijze (methoden en technieken) noodzakelijk of wenselijk worden, dient de opdrachtnemer hierover te overleggen met de opdrachtgever en de bevoegde overheid. Hiermee dienen afspraken te worden gemaakt aangaande deze wijzigingen en de daarmee samenhangende planning van de werkzaamheden (consequenties inzake tijdsplanning), evenals over meer- of minderwerk ten gevolge van deze wijzigingen (consequenties inzake kosten).

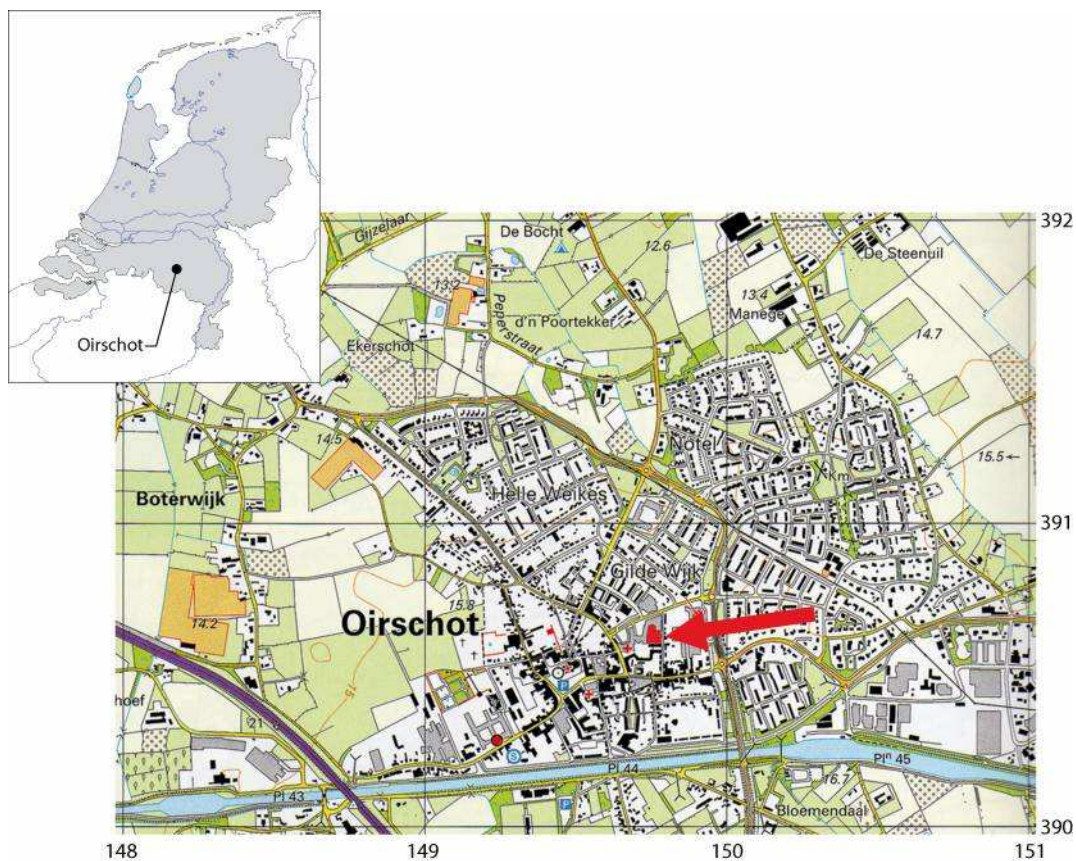
	Wijzigingen in de uitvoeringstermijn kunnen voortvloeien uit wijzigingen in strategie / werkwijze, maar ook onder meer door onverwachte weersomstandigheden. Ook over deze wijzigingen worden in alle gevallen overleg gevoerd tussen de senior archeoloog, de opdrachtgever en de bevoegde overheid. Indien substantieel van dit Programma van Eisen afgeweken dient te worden dient hiervoor voorafgaand toestemming verkregen te worden van de bevoegde overheid.
Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	Indien de hiervoor vermelde wijzigingen tijdens het veldwerk plaatsvinden dient mogelijk ook de strategie en doelstelling van de vondstverwerking en eindrapportage te worden aangepast. Dit wordt beoordeeld en bepaald onder supervisie van de senior archeoloog en in overleg met de bevoegde overheid en de opdrachtgever.
Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	Idem.

9. Literatuur en bijlagen

Literatuur	Archis II, 2006: <i>Archis II, registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten</i> (http://archis2.archis.nl). Arts, N., A. Huijbers, K. Leenders, J. Schotten, H. Stoepker, F. Theuws en A. Verhoeven, 2007: De middeleeuwen en vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland, <i>Nationale Onderzoeksagenda Archeologie</i>, hoofdstuk 22, www.noaa.nl. Berkvens, R., 2009: <i>Advies Archeologische Monumentenzorg 2009-nr. 167, Concept selectiebesluit archeologie en beoordeling archeologisch rapport</i>, Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst, Eindhoven. Boer, E. de, 2007: <i>Oirschot (NB), Gasthuisstraat, Archeologisch Vooronderzoek</i>, BILAN 2007 (intern concept). Bosman, J. en M. Teeuwisse, 2009: <i>Programma van Eisen Oirschot Sint Joris, OS-SJ-09</i>, Bureau Archeologie gemeente Eindhoven. Carmiggelt, A. en P.J.W.M. Schulten (red.), 2002: <i>Veldhandleiding Archeologie. Archeologie Leidraad 1</i>, College voor de Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer. Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, 2006: <i>Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Ontwerp herziening versie 3.1</i>, SIKB, Gouda. Decker, S. de en W. Baere, 2001: <i>Plangebied Teurlinx en Meijers, gemeente Oirschot; Een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1)</i>, RAAP-briefrapport 2001-0600/AA. Diepenveen-Jansen, M. en K. Kaarsemaker, 2004: <i>Publicatiewijzer voor de archeologie</i>, Amsterdam.
------------	---

	Gheysen, K., 2004: <i>Oirschot, 'Oude Enck'. Archeologisch vooronderzoek</i>, Bilan rapport 2004/70, Oirschot. Kooi, M. en C. Verbeek, 2008 (?): <i>Oirschot (NB), Gasthuisstraat, Proefsleufonderzoek</i>. Kooi, M. en C. Verbeek, 2009: <i>Oirschot (NB), Sint Joris. Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven</i>, BILAN-rapport 2009/104 d.d. 07-09-2009. Korthorst, L., 2008: <i>Archeologisch Bureauonderzoek. Stichting Sint Joris Zorg en Dienstverlening, gemeente Oirschot</i>, Archeologisch Centrum Eindhoven rapport 39, Eindhoven. Rijks Geologische Dienst, 1973: <i>Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 51 West</i>, Haarlem. Topografische Dienst, 1998: <i>Grote Provincie Atlas 1:25000 Noord-Brabant / Oost</i>, Groningen
Lijst van bijlagen	1. Topografische kaartuitsnede met locatie plangebied (schaal 1:25000). 2. Uitsnede uit de bodemkaart (bron: ARCHIS 2). 3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart (bron: ARCHIS 2). 4. a. Kaartuitsnede uit minuutplan 1811-1832. b. Kaartuitsnede uit de historische kaart van omstreeks 1900. 5. Kaartuitsnede ARCHIS met archeologische basisgegevens (waarnemingen, vondstmeldingen, onderzoeksmeldingen, IKAW en AMK) (bron: ARCHIS 2) 6. Uitsnede uit de IKAW (bron: ARCHIS 2). 7. a. Werkput 1 van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN (bron: Kooi en Verbeek 2009, 55). b. Werkput 2 van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN (bron: Kooi en Verbeek 2009, 56). c. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN (bron: Kooi en Verbeek 2009, 17). 8. Kaartuitsnede kadastrale kaart met de ligging van het plangebied. 9. Luchtfoto van het plangebied.

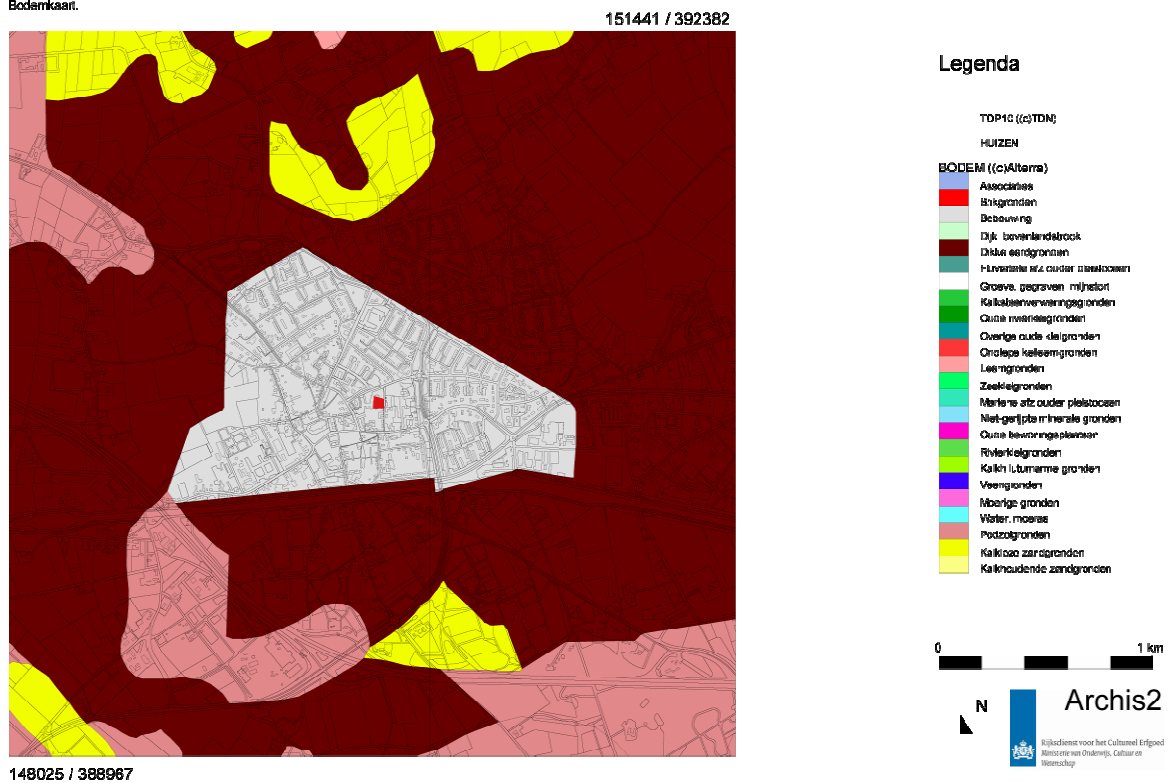
BIJLAGE 1

1. Ligging Oirschot binnen Nederland en uitsnede uit de topografische kaart met het plangebied aangegeven in rood (schaal 1:25 000). Bron: Topografische Dienst Kadaster.

Sint Joris te Oirschot
Bodemkaart.

07-01-2010

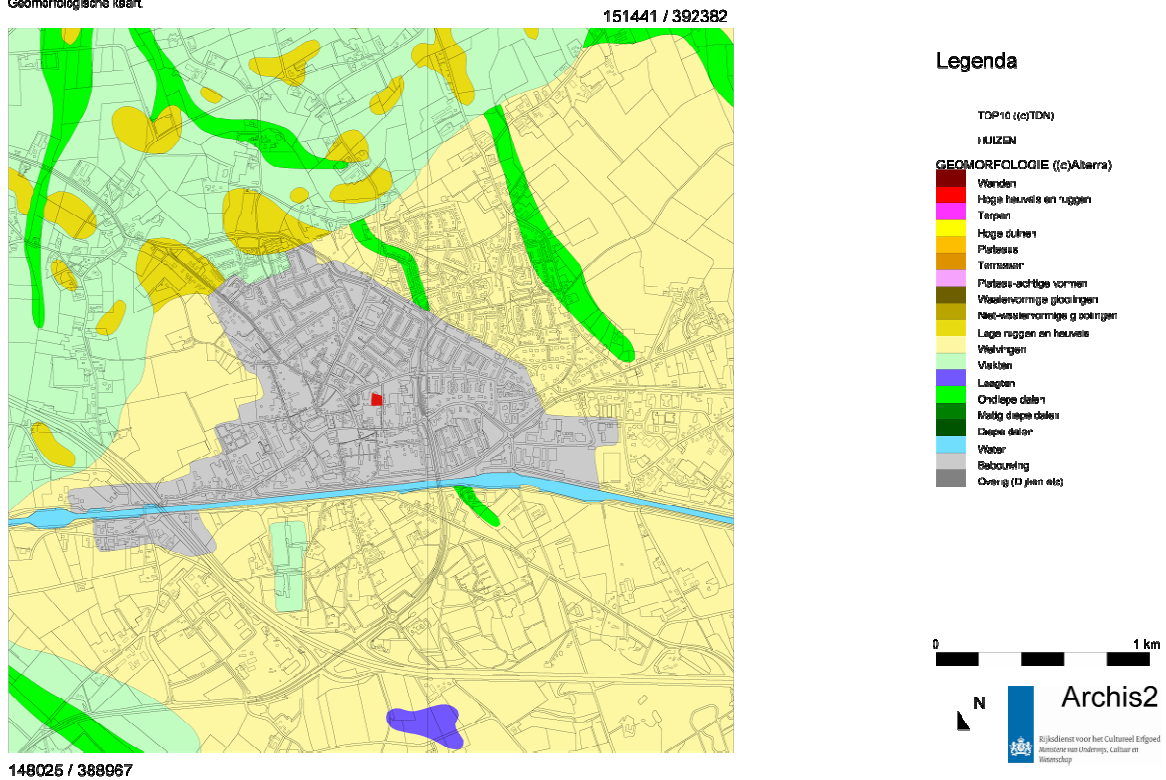
2. Uitsnede uit de bodemkaart. Het plangebied is in rood aangegeven. Bron: Archis.

BIJLAGE 3

Sint Joris te Oirschot

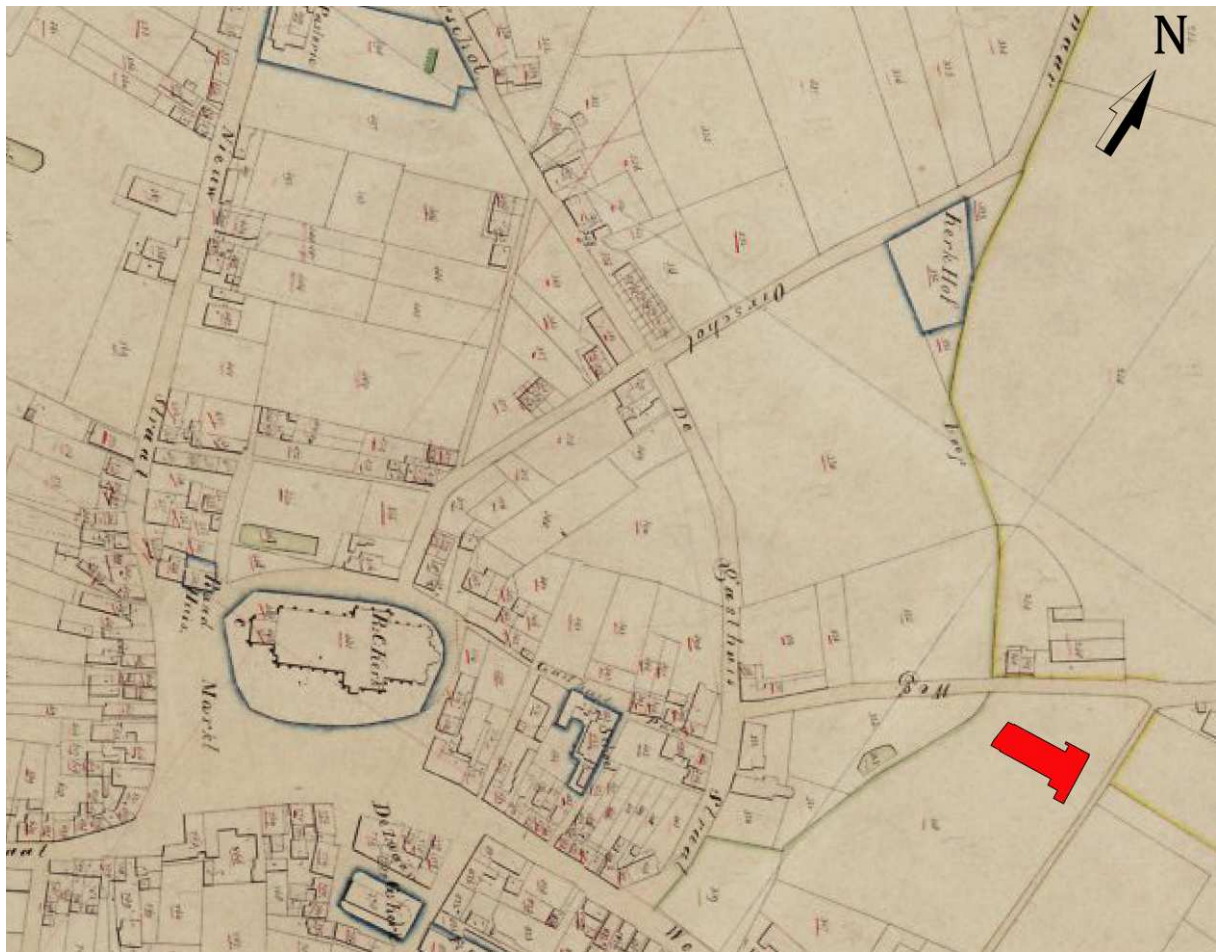
Geomorfologische kaart

07-01-2010

3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart. In rood is het plangebied aangegeven. Bron: Archis.

Bijlage 4

4a. Kaartuitsnede uit het minuutplan van 1811-1832. In rood is bij benadering de ligging van het plangebied aangegeven. Bron: www.watwaswaar.nl.

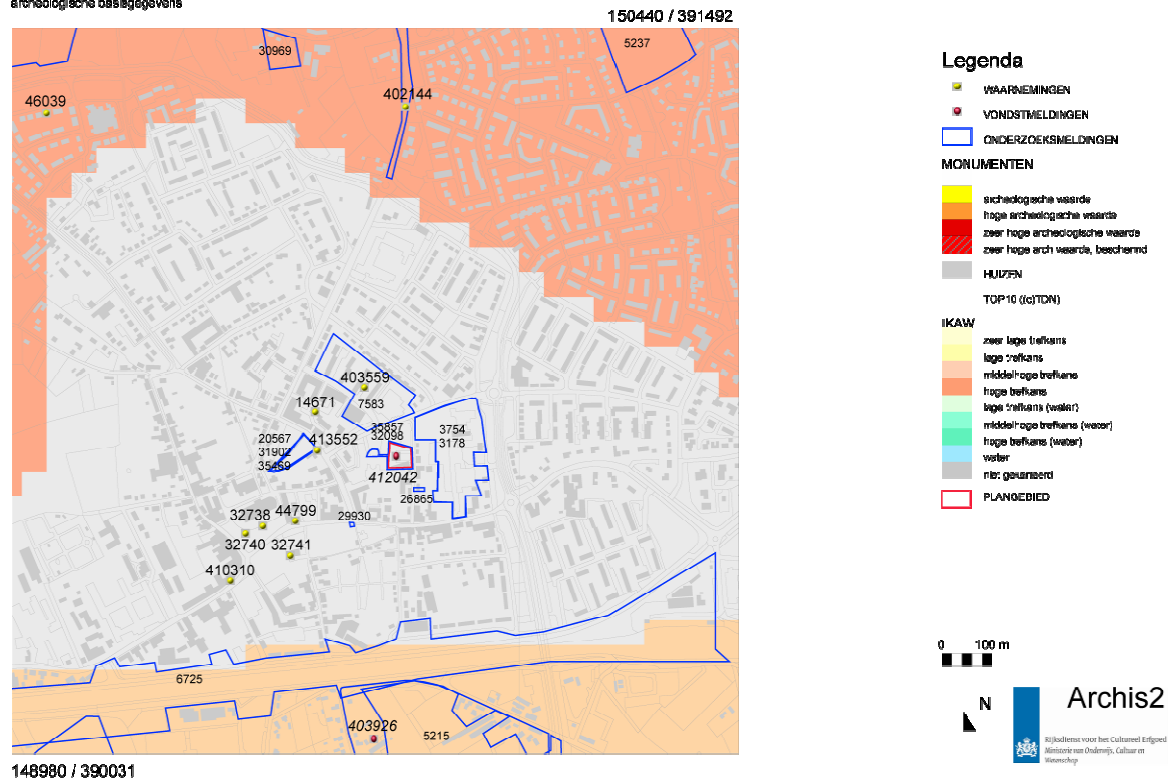
4b. Kaartuitsnede uit de historische kaart van omstreeks 1900. In rood is bij benadering de ligging van het plangebied aangegeven. Bron: atlas.brabant.nl/bonnekaarten.

Bijlage 5

Sint Joris te Oirschot

archeologische basisgegevens

11-01-2010

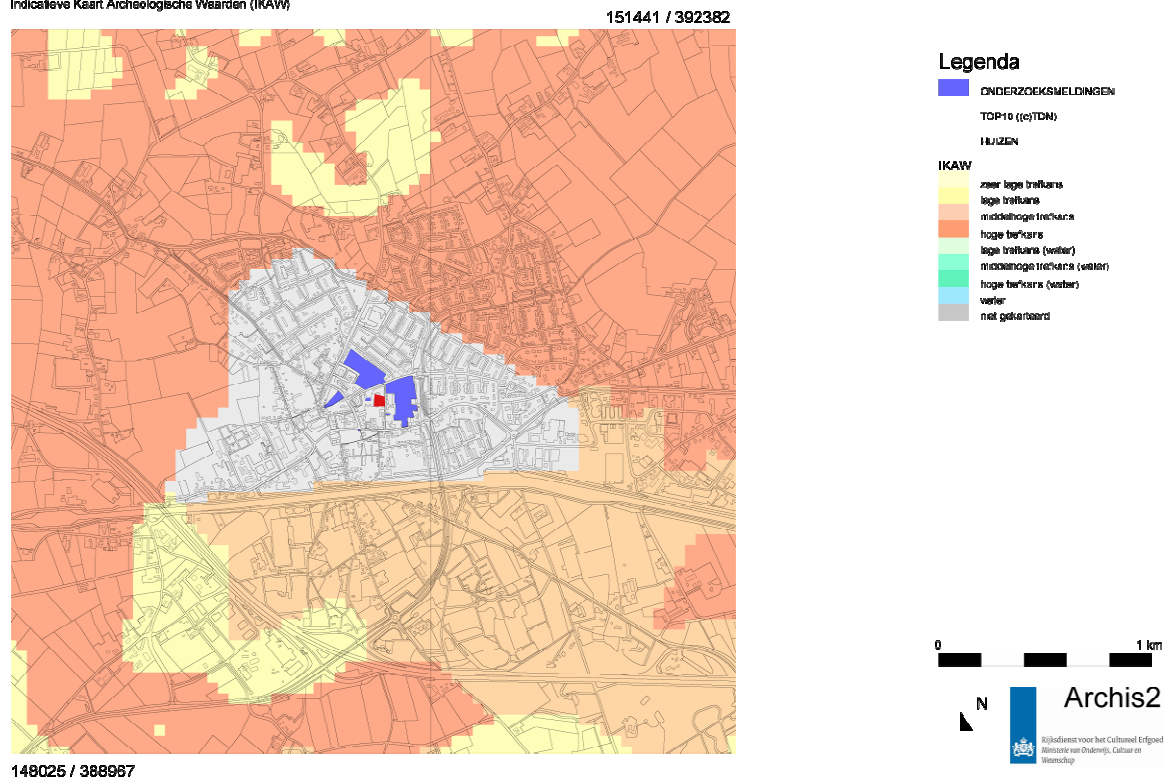
5. Archeologische waarnemingen, onderzoeksmeldingen en vondstmeldingen in de directe omgeving van het plangebied. Er zijn geen archeologische monumenten in de omgeving gekarteerd. Ook op de IKAW wordt het plangebied en haar directe omgeving als niet gekarteerd weergegeven, maar de omliggende gebieden hebben een middelhoge tot hoge trefkans. Bron: Archis.

Bijlage 6

Sint Joris te Oirschot

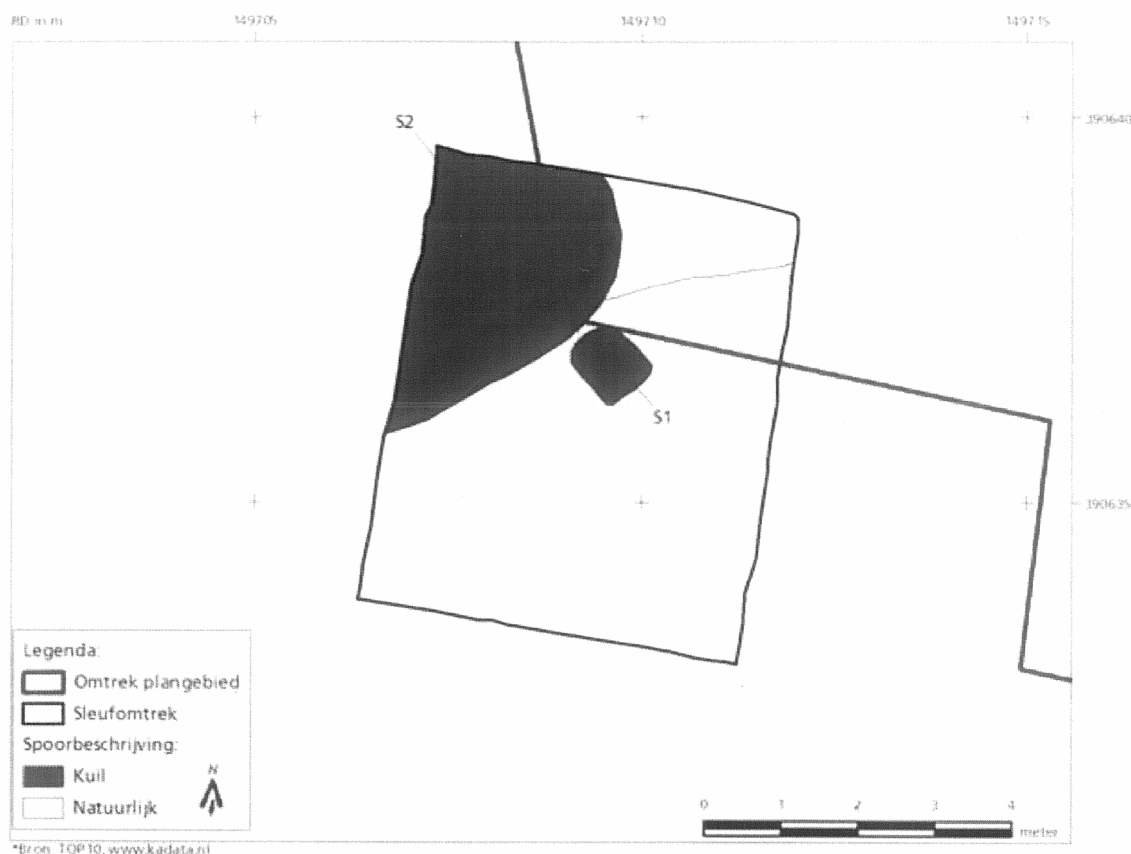
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

07-01-2010

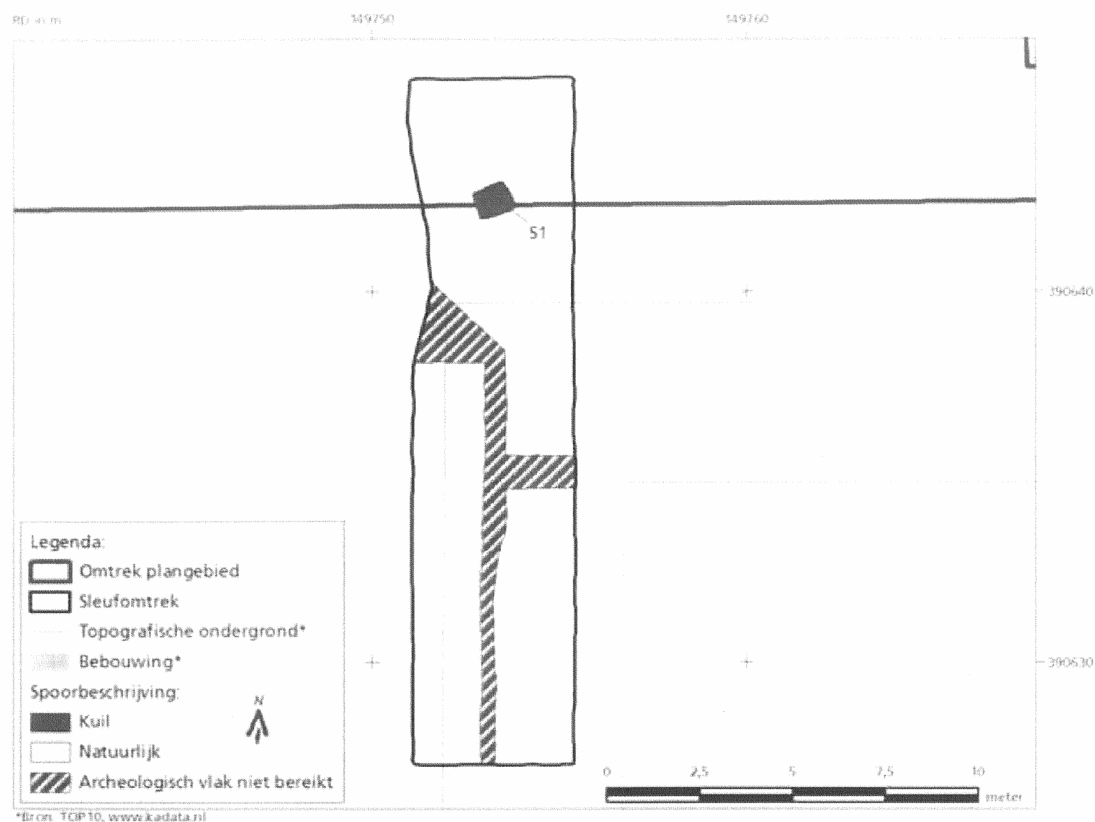

6. Uitsnede uit de IKAW. In rood is het plangebied aangegeven, in blauw enkele eerder uitgevoerde onderzoeken Bron: Archis.

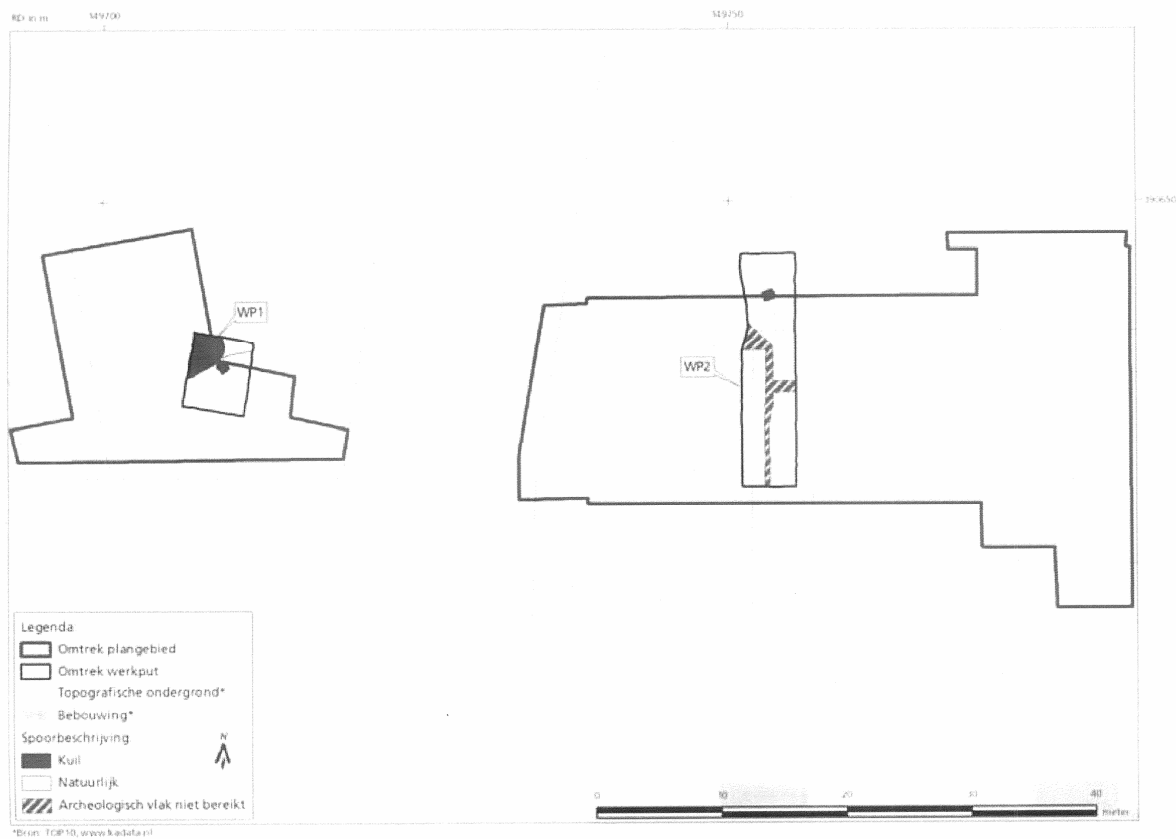
Bijlage 7

7a. Werkput 1 van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN. Bron: Kooi en Verbeek 2009, 55.

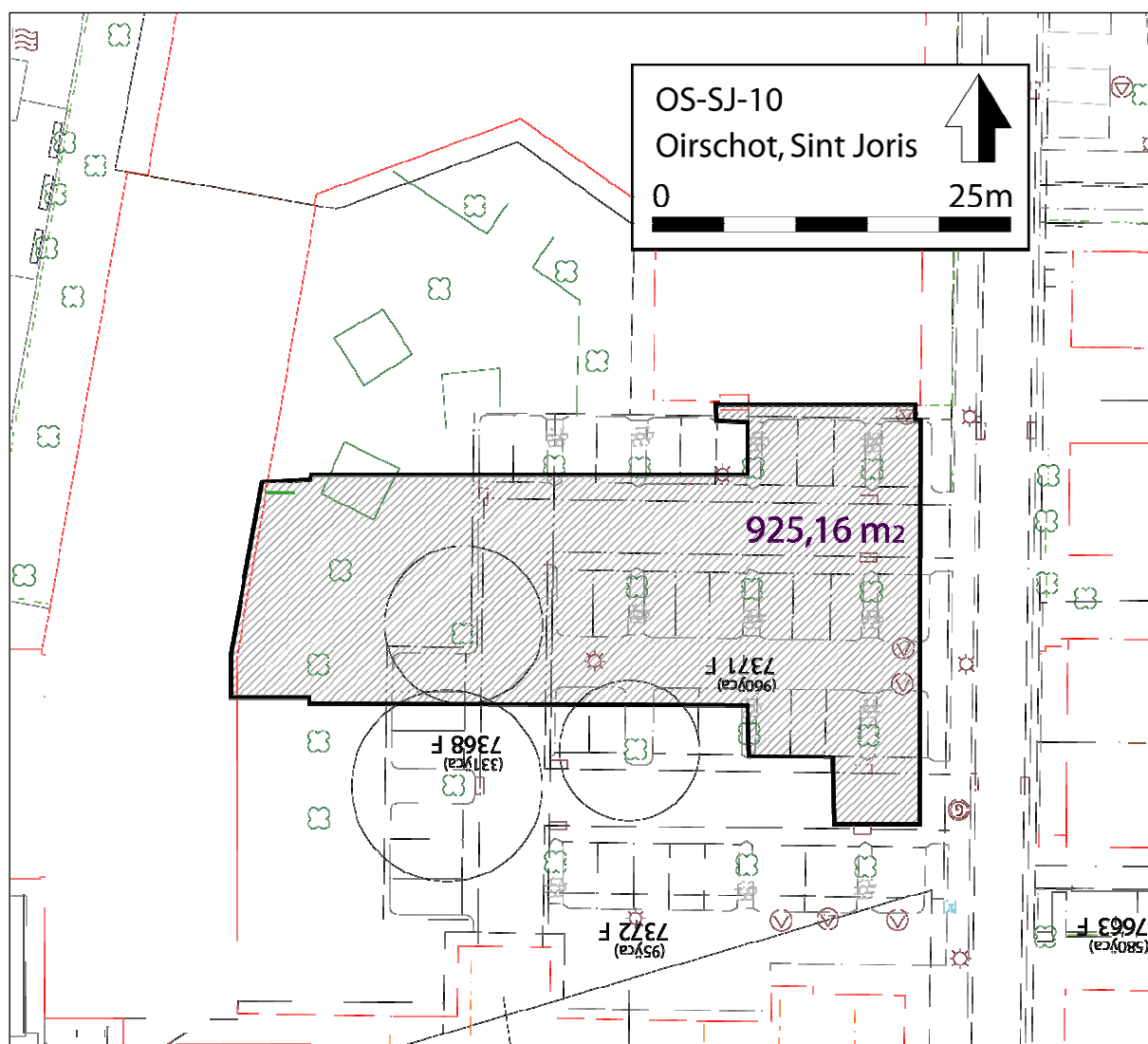

7b. Werkput 2 van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN. Bron: Kooi en Verbeek 2009, 56.

7c. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2009 door BILAN. Bron: Kooi en Verbeek 2009, 17.

Bijlage 8

8. Kaartuitsnede met daarop aangegeven het plangebied (zwart omkaderd) dat vlakdekkend dient te worden opgegraven.

Bijlage 9

9. Luchtfoto van het plangebied. In rood is bij benadering de ligging van het plangebied aangegeven. Bron: maps.google.com.